

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט
לשכת המנהלת הכללית
אגף הערכה ומדידה

תמונת מיצ"ב תשס"ה

דו"ח ביניים

תקציר ממצאים

- **קדימויות:** קידום הישגים לימודיים היא הקדימות העיקרית של בתי-הספר. מניעת אלימות היא קדימות השנייה בחשיבותה במגזר הערבי
- **אקלים:** האקלים בבתי-הספר היהודיים חיובי יותר מזה של הלא-יהודיים. במיוחד יש לציין את שיעורים הגבוה של התלמידים במגזר הערבי הפוחדים לבוא לבית-הספר עקב אלימות. עדיין בין שלישי ל-40% מהתלמידים בכל המערכת מדווחים על מורים מעליבים ופוגעים.
- **תלמידים מתקשים:**
  - כ-20% מהתלמידים בחינוך היהודי וכ-14% מהתלמידים בחינוך הלא-יהודי הוגדרו על-ידי בית-הספר כתלמידים בעלי צרכים מיוחדים (מקבלים שעות שילוב או זקוקים לסיוע בבחינה)
  - מרבית המורים מייחסים את הקשיים הלימודיים של התלמידים לתכונות התלמיד ולרקע שלו. רק שיעור קטן של המורים מייחסים את הקושי להתמודדות לא מספיקה של בית-הספר.
- **הישגים** (כל התוצאות הן של תלמידים "רגילים", ללא עולים ותלמידים משולבים)
  - במבחני המיצ"ב השתתפו 90%-93% מהתלמידים
  - נערך כיול למבחנים בעזרת 120 מומחים על-פי הסטנדרטים שנקבעו במשרד. תוכנת מחשב פותחה במיוחד לנושא זה

תקציר ממצאים – המשך...

□ הישגים במגזר יהודי:

- מגמת עליה בהישגים ב-4 השנים האחרונות – בכיתות ה' עליה ממוצעת של כ-7 נקודות; ובכיתות ח' עליה ממוצעת של כ-9 נקודות
- בכ-80% מחטיבות הביניים יש הקבצות במתמטיקה ובאנגלית
- ממוצע ההישגים במתמטיקה בהקבצה א' עומד על 74 ואילו בהקבצה ג' עד 30;
- ממוצע ההישגים באנגלית בהקבצה א' עומד על 82 ואילו בהקבצה ג' עד 36;
- הפער בהישגים בין תלמידים מבוססים ללא-מבוססים עומד על כחצי סטיית תקן

□ הישגים במגזר לא-יהודי:

- מגמת עליה בהישגים ב-4 השנים האחרונות – בכיתות ה' עליה ממוצעת של כ-13 נקודות; ובכיתות ח' עליה ממוצעת של כ-6 נקודות
- הפער בהישגים בין תלמידים מבוססים ללא-מבוססים עומד על כסטיית תקן בבתי-הספר היסודיים וכחצי סטיית תקן בחטיבת הביניים
- ברוב בתי-הספר לא פועלות הקבצות (אולי בגלל שעות התגבור של תוכנית החומש)
- **עמדות מנהלים ביחס למיצ"ב:** מתגובות המנהלים ניתן ללמוד על עליה במידת ההטמעה של המיצ"ב בבתי-הספר. בעיקר יש להדגיש, כי 85% מהמנהלים רואים במיצ"ב **כלי עבודה יעיל** (עליה של כ-10% בהשוואה לאשתקד)

הרציונל מאחורי המיצ"ב

- מטרת המיצ"ב לתת לבתי-הספר כלי לתכנון, לשנוי, לקידום, לשיפור עבודת בית-הספר. דו"חות המיצ"ב ניתנים לבתי-הספר באופן סדיר ומסייעים בניתוח והסקת מסקנות ובבניית תוכנית פעילות בהתאם
- על-פי גישת המיצ"ב נתפס בית-הספר כמערכת שלמה: בית-ספר הוא גם ארגון, גם סביבה לימודית, גם הישגים, גם תוכניות לימודיות וחינוכיות, גם תוכניות לפיתוח מקצועי של הסגל, גם מערכות יחסים (בין מורים ותלמידים, בין תלמידים לבין עצמם, בין מורים לבין עצמם, בין בית-הספר וההורים) ועוד
- שיפור אמיתי של מערכת החינוך יקרה רק אם בתי-הספר יהיו מודעים למצבם, יתכננו, ירכזו מאמץ, יאגמו משאבים וישפרו את תפקודם. מסיבה זו, משרד החינוך רואה במיצ"ב את אחד ה"דגלים", מייחס חשיבות בהתאם ומשקיע את המשאבים הדרושים

נושאי המיצ"ב

□ הסביבה הפדגוגית בבית-הספר

- תוכנית פעילות
- קדימויות בית-ספריות וגיבוש הצוות סביבן
- משאבי הוראה (פיתוח סגל, מחשבים, ספריות)
- דרכי הוראה
- תלמידים מתקשים והסיוע הניתן להם

□ הישגים לימודיים

- שפת-אם,
- מתמטיקה,
- מדע וטכנולוגיה,
- אנגלית
- דינים, במדבר, משנה, גמרא – בבתי-הספר הממלכתיים-דתיים

□ אקלים וסביבת העבודה בבית-הספר

הפעלת המיצ"ב

- המיצ"ב מופעל כל שנה ב-50% ממערכת החינוך היסודית וחיבות הביניים
- החל מתשס"ד, בעקבות יישום דו"ח שושני, משתתפים במיצ"ב גם בתי-הספר בחינוך המוכר שאינו רשמי -- המיצ"ב מהווה אחד הבסיסים לתקצוב בתי-הספר היסודיים
- מבחני המיצ"ב (ב-4 מיומנויות היסוד) מחוברים ע"י גוף חיצוני (מט"ח) בשיתוף המפמ"רים. הבחינות מתקיימות בהשגחה חיצונית והמבחנים נבדקים ע"י בודקים חיצוניים
- המיצ"ב מופעל קרוב ככל הניתן לתחילת שנת הלימודים וזאת על-מנת לאפשר מסירת הדו"חות במהלך השנה וכדי להקל על הלחץ של בתי-הספר

היקפים

- בתשס"ה נערכה מדידה שנייה ב-1,045 בתי-ספר שהשתתפו במיצ"ב גם בתשס"ג וכן 172 בתי-ספר חרדיים
- המדידה השנייה אפשרה לתת לבתי-הספר משוב לא רק היכן הם נמצאים יחסית לממוצע הארצי, אלא גם משוב על השינוי שחל בבית-הספר בין שתי המדידות
- הממצאים הארציים בכל אחת מהשנים מבוססים על:
  - 1,056 ראיונות מנהלים
  - 17,500 ראיונות מורים
  - 200,000 שאלוני תלמידים
  - 440,000 מחברות בחינה

שיעורי ההשתתפות של תלמידים ומורים במיצ"ב

חינוך לא-יהודי		חינוך יהודי		
חטיבות ביניים	בתי-ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי-ספר יסודיים	
84%	82%	81%	83%	ראיונות מורים
88%	91%	86%	89%	שאלוני תלמידים
90%	91%	89%	91%	בחינה בשפה
93%	93%	90%	92%	בחינה במתמטיקה
91%	92%	90%	92%	בחינה במדע וטכנולוגיה
92%	93%	90%	92%	בחינה באנגלית

שיעור ההשתתפות של תלמידים במבחני המיצ"ב עולה על 90%

שיעור תלמידים שדווחו על-ידי בתי-הספר כבעלי צרכים מיוחדים

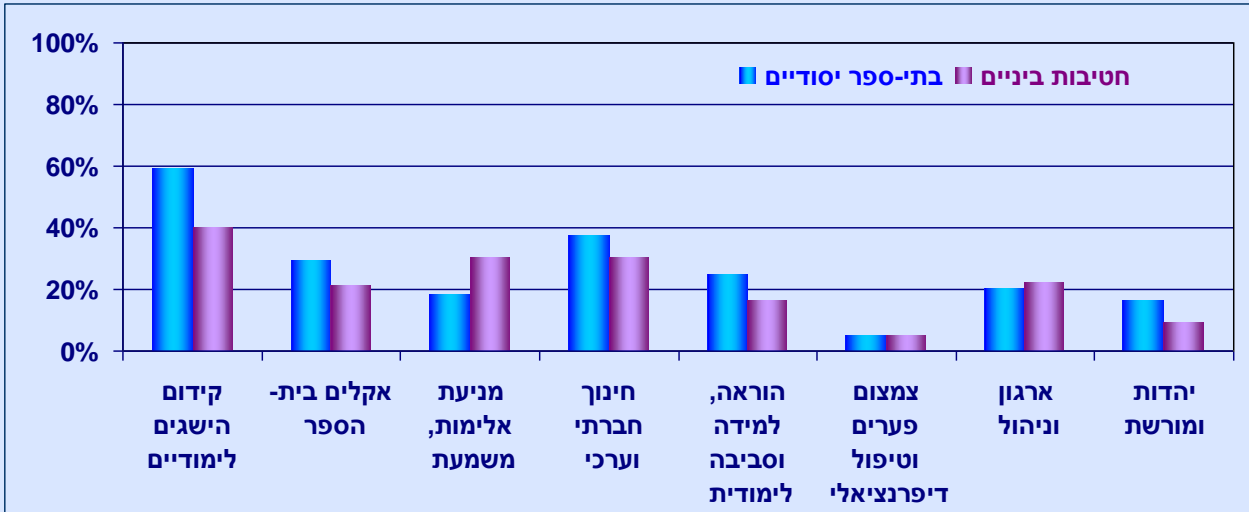
חינוך לא-יהודי		חינוך יהודי		
חטיבות ביניים	בתי-ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי-ספר יסודיים	
--	--	2%	2%	מספר תלמידים עולים (1-3 שנים)
5%	5%	10%	11%	מספר תלמידים המקבלים שעות מסל שילוב
8%	9%	6%	10%	מספר תלמידים שדווחו כזקוקים לסיוע בבחינה
13%	14%	18%	23%	סה"כ תלמידים בעלי צרכים מיוחדים

שיעור התלמידים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך היהודי גבוה מאשר בחינוך הלא-יהודי. בבתי-הספר היסודיים היהודיים הוא מגיע לכדי רבע מהתלמידים

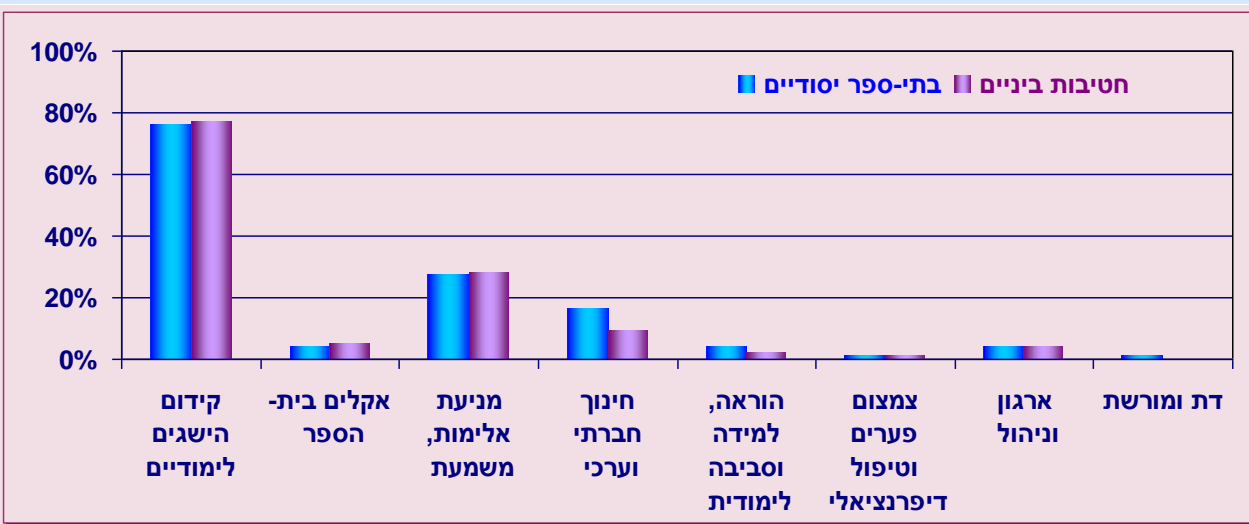
תקציר ממצאים

דיווח מורים על קדימויות בית-ספריות

חינוך יהודי

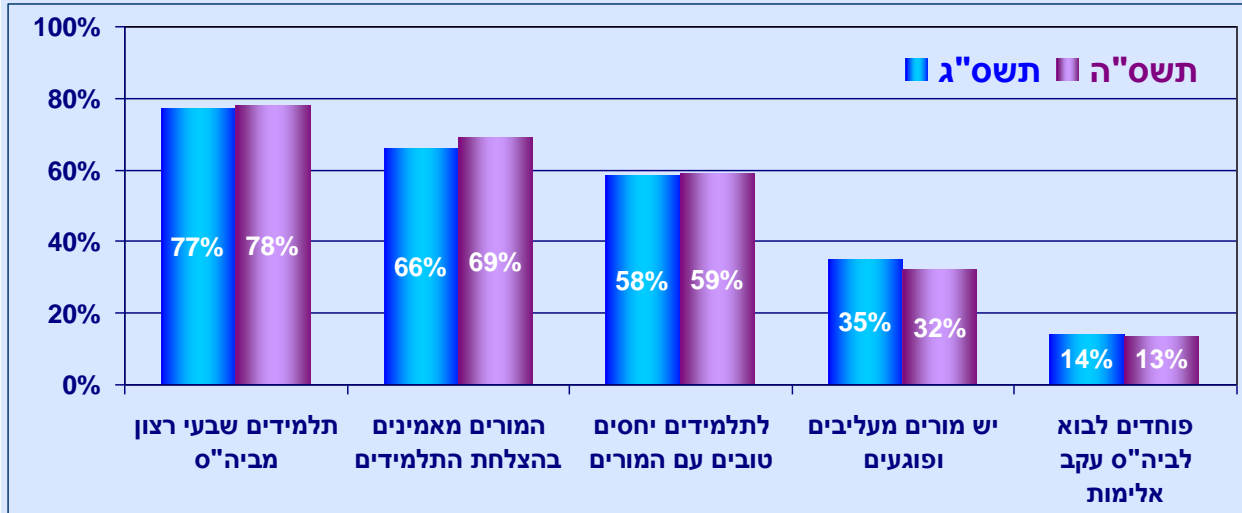

חינוך לא-יהודי

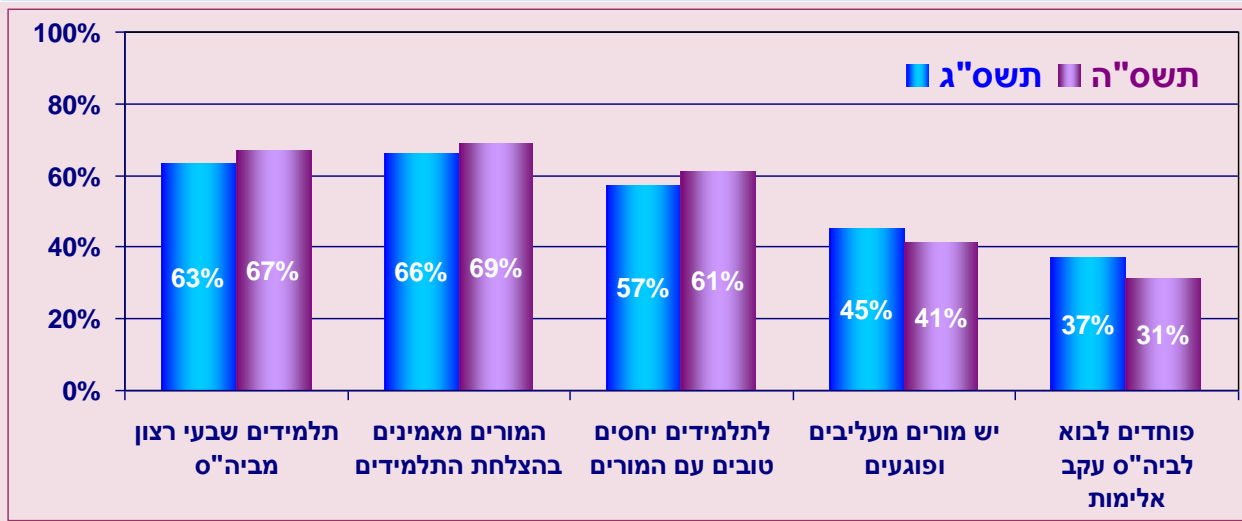
בשני המגזרים ובשני שלבי החינוך, עומד קידום הישגים לימודיים בראש סולם העדיפויות. החינוך הלא-יהודי מתמקד בנוסף במניעת אלימות. בחינוך היהודי קיים טווח רחב יותר של קדימויות

אקלים בית-ספר לפי תפיסת התלמידים – בתי-ספר יסודיים

חינוך יהודי

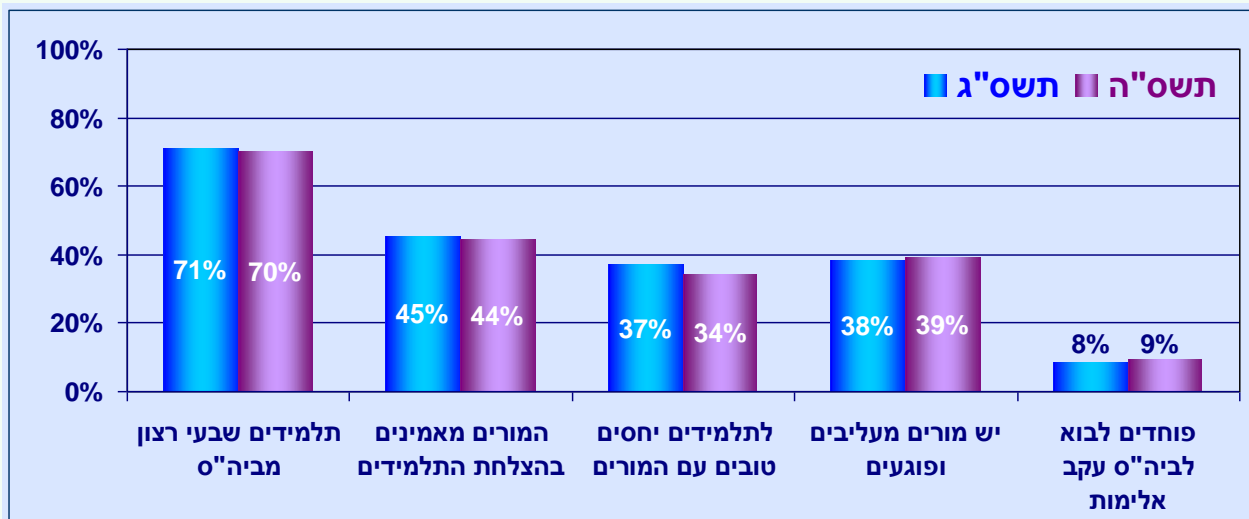
חינוך לא-יהודי

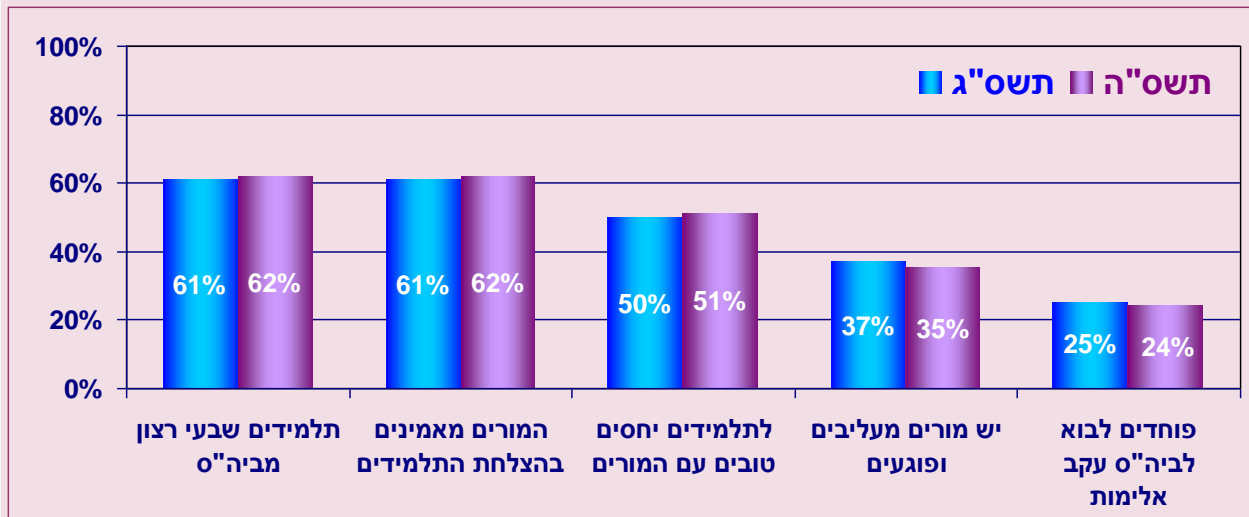
ניכר שיפור עקבי מתשס"ג לתשס"ה. תלמידי החינוך היהודי שבעי רצון מביה"ס יותר מתלמידי החינוך הלא יהודי. על אף השיפור מתשס"ג, שליש מהתלמידים הלא-יהודים פוחדים לבוא לביה"ס עקב אלימות

אקלים בית-ספר לפי תפיסת התלמידים – חטיבות ביניים

חינוך יהודי

חינוך לא-יהודי

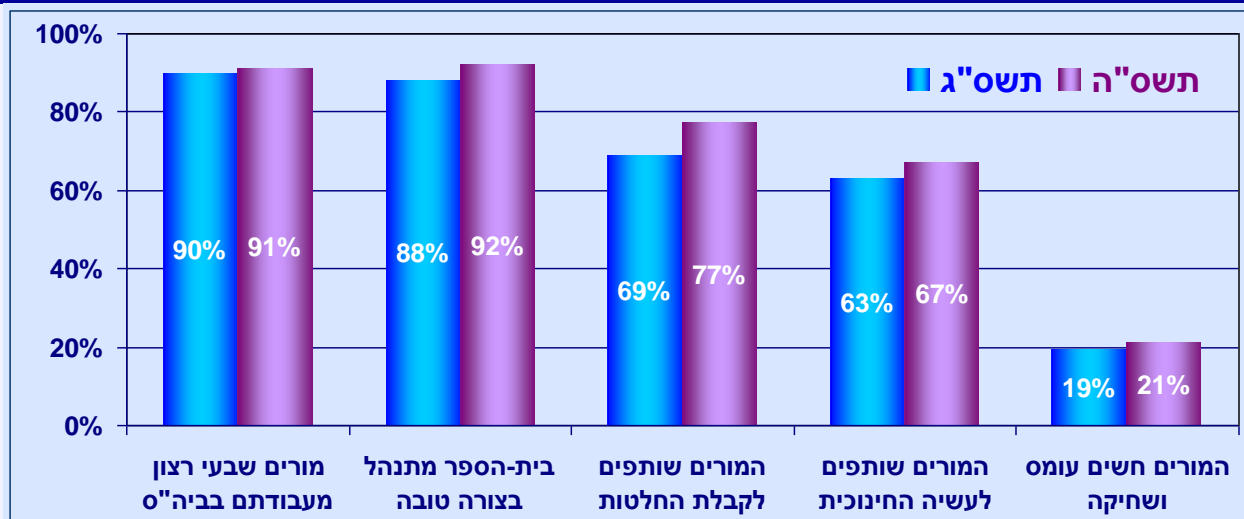

בחטיבות הביניים ניכרת יציבות מתשס"ג לתשס"ה בתפיסת התלמידים את אקלים בית הספר. גם כאן התלמידים בחינוך היהודי שבעי רצון מביה"ס יותר מעמיתיהם בחינוך הלא-יהודי

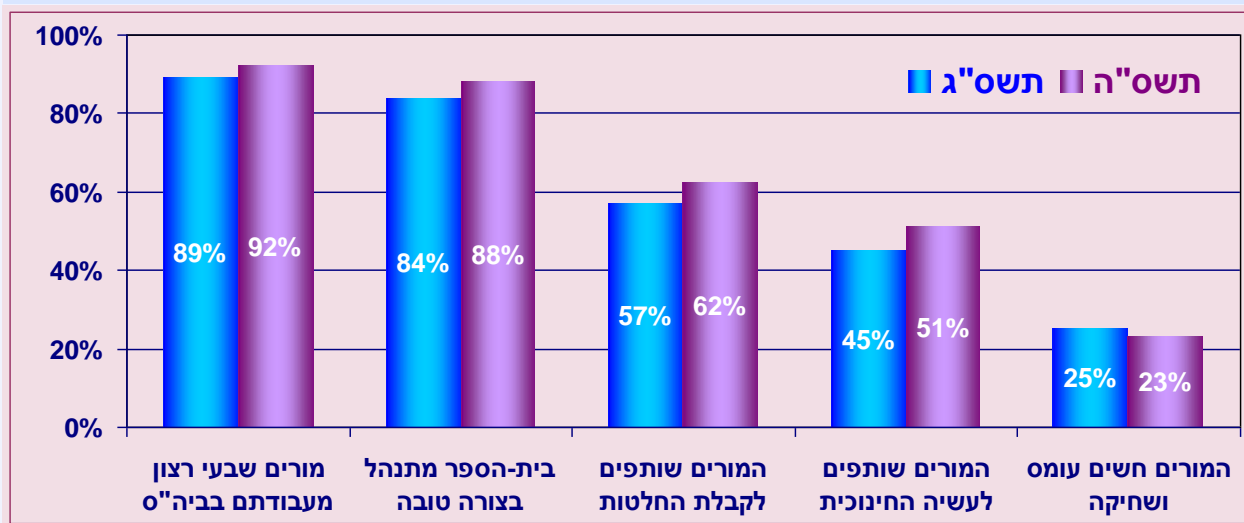
אגף הערכה ומדידה

אקלים בית-ספר לפי תפיסת המורים – בתי-ספר יסודיים

חינוך יהודי

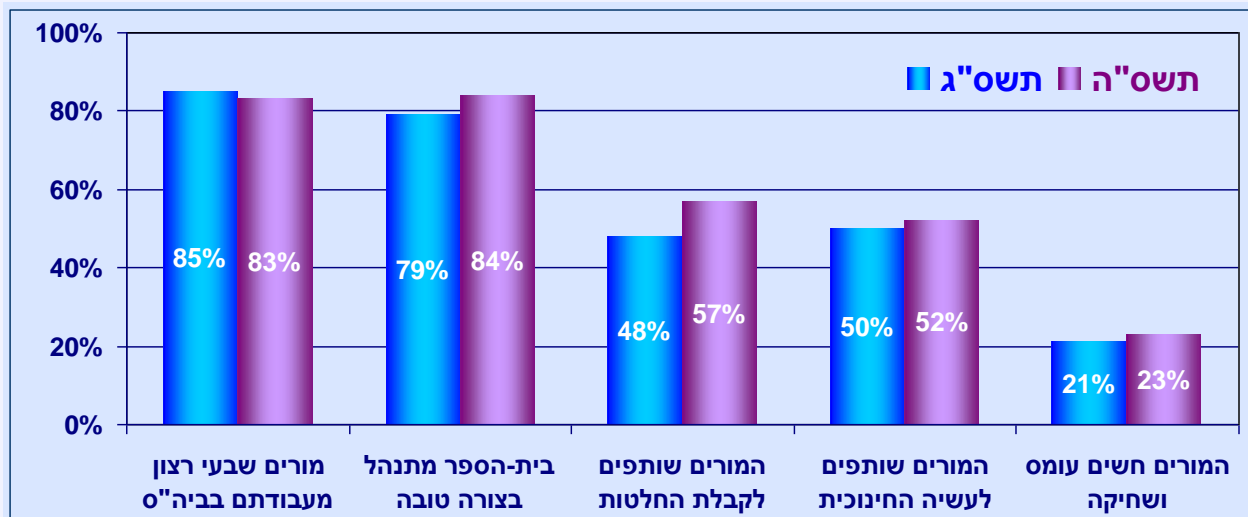
חינוך לא-יהודי

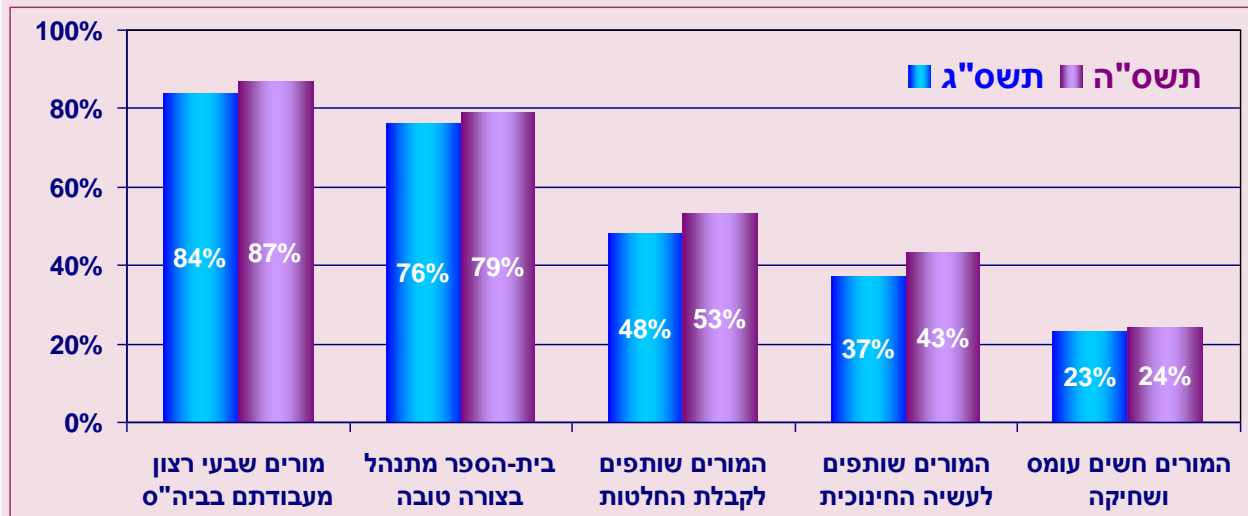
כללית, המורים בחינוך היסודי שבעי רצון מעבודתם בבית-הספר. בחינוך הלא יהודי קיים פחות שיתוף של מורים בקבלת החלטות ובעשייה החינוכית

אגף הערכה ומדידה

אקלים בית-ספר לפי תפיסת המורים – חטיבות ביניים

חינוך יהודי

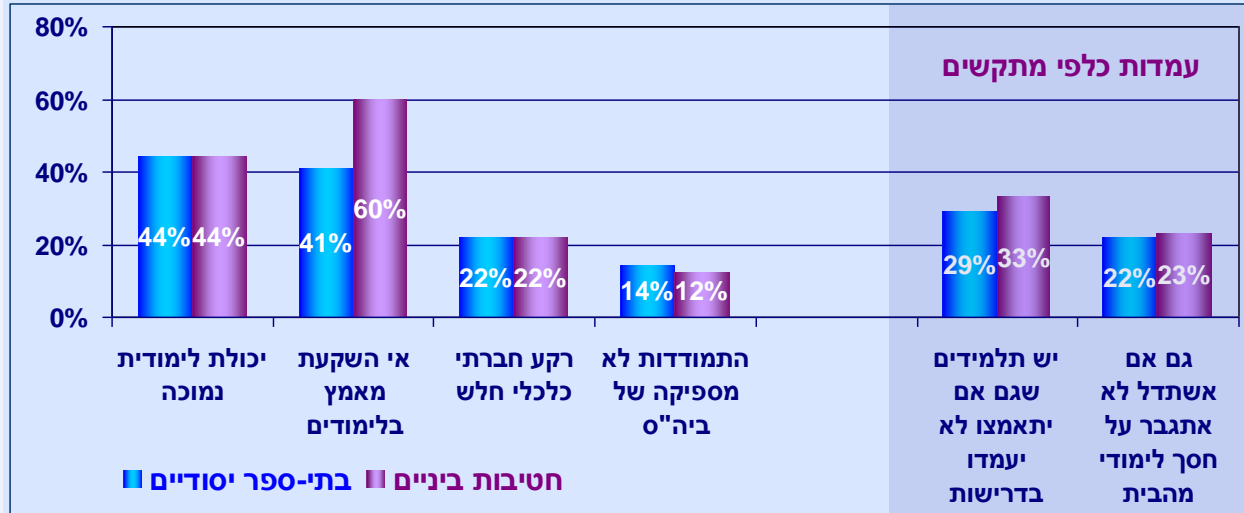
חינוך לא-יהודי

כללית, המורים בחטיבות הביניים שבעי רצון מעבודתם בבית-הספר. בשני המגזרים קיים, במידה מסוימת, חוסר שיתוף של מורים בקבלת החלטות ובעשייה החינוכית

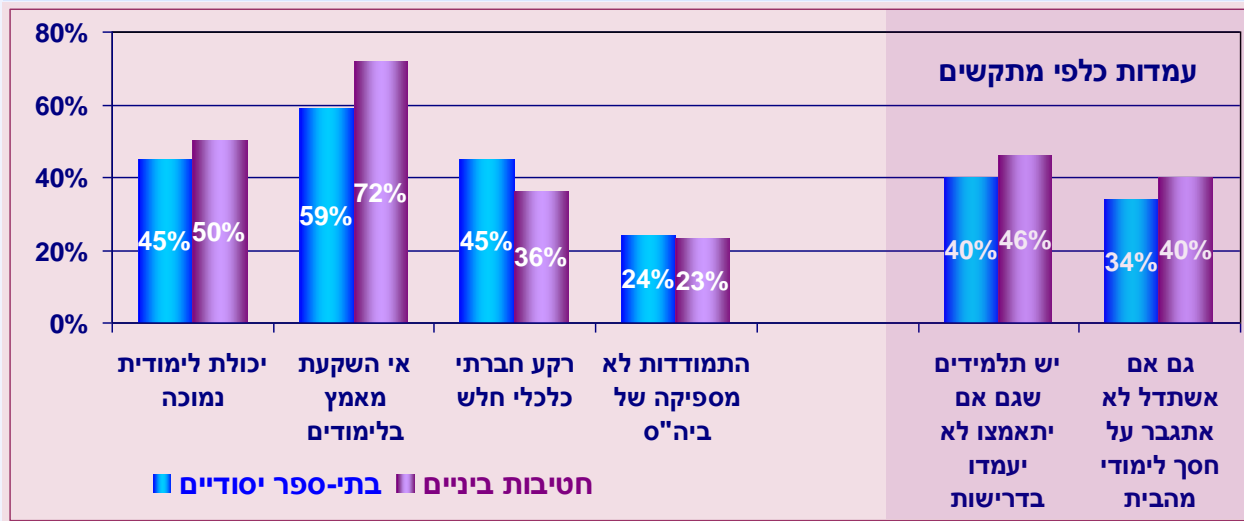
אגף הערכה ומדידה

סיבות לקשיים לימודיים ועמדות מורים כלפי תלמידים מתקשים

חינוך יהודי

חינוך לא-יהודי

בשני המגזרים תולים המורים את הסיבות לקשיים לימודיים בחניכים (יכולת או מאמץ). רקע התלמיד תורם גם הוא בעיקר בחינוך הלא-יהודי. רק שיעור נמוך של המורים מייחסים את הסיבה לתפקוד בית-הספר

כיול המבחנים

- שינויים בתוצאות מבחני המיצ"ב משנה לשנה נובעים משני מקורות עיקריים
  - שינויים ברמת הידע של התלמידים
  - הבדלים ברמות הקושי של המבחנים
- כדי להבטיח שהתוצאות מייצגות אך ורק את השינויים ברמת הידע של התלמידים ולא שינויים בקושי המבחנים, נערך כיול
- הכיול נערך בעזרת צוות של 120 מומחי תוכן בעלי ניסיון רב בהוראה.
- המומחים העריכו, תוך הסתייעות בתוכנה מחשב שפותחה במיוחד, את רמת הקושי של כל שאלה בכל בחינה ובכך אפשרו לבחון את ההרכב מבחינת רמת הקושי של כל בחינה בכל שנה
- שיפוטי המומחים התבססו על הגדרות רמות שליטה נדרשות בכל מקצוע כפי שנגזרו מהסטנדרטים שפותחו על ידי האגף לתוכניות לימודים
- הציונים חושבו כך שישקפו רק את רמת הידע של התלמידים ולא את ההבדלים ברמות הקושי אם וכאשר היו

הישגים במבחני המיצ"ב בשנים תשס"ג-תשס"ה

כיתות ה' -- חינוך יהודי

פער בהישגי תלמידים מבוססים ולא מבוססים בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ג	ציון ממוצע תשס"ה (מדידה שנייה)	ציון ממוצע תשס"ג (מדידה ראשונה)	
7 (0.48 סטיות תקן)	92%	85%	77	71	עברית
7 (0.42 סטיות תקן)	86%	77%	74	70	מתמטיקה
5 (0.44 סטיות תקן)	98%	82%	85	69	מו"ט
8 (0.44 סטיות תקן)	90%	79%	81	74	אנגלית

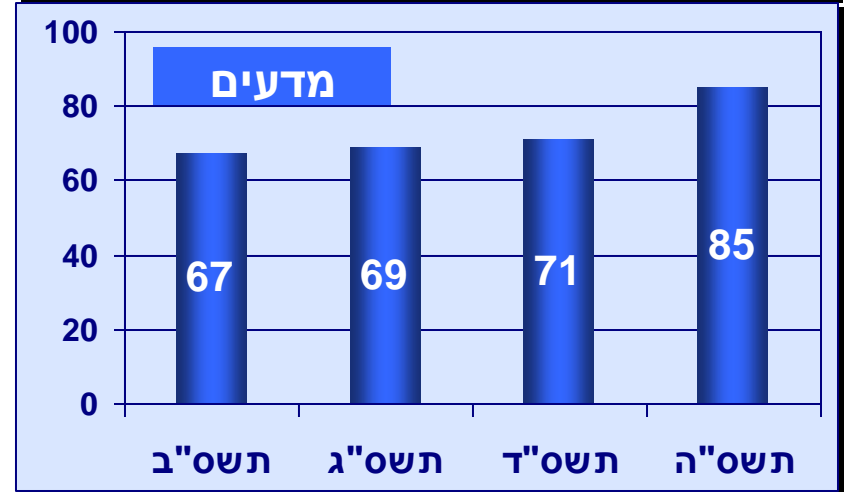
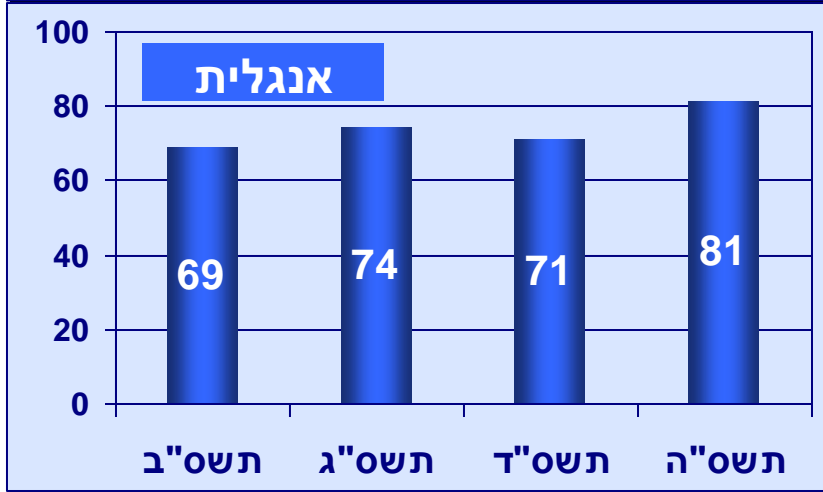
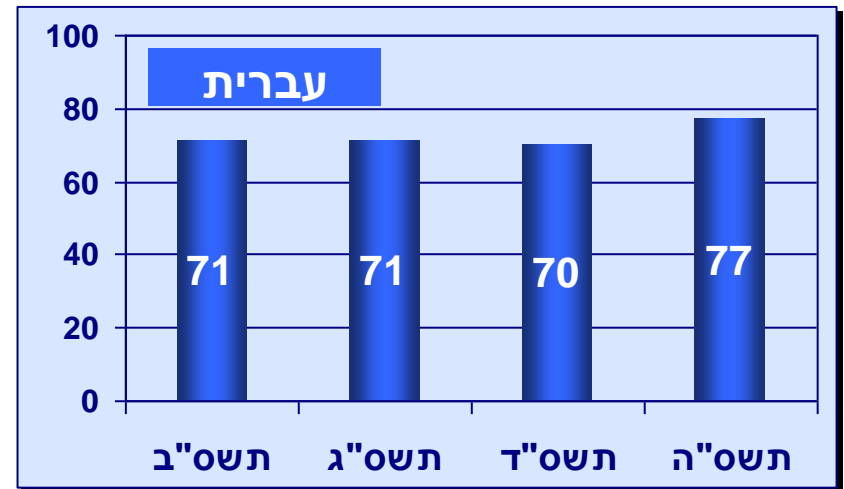
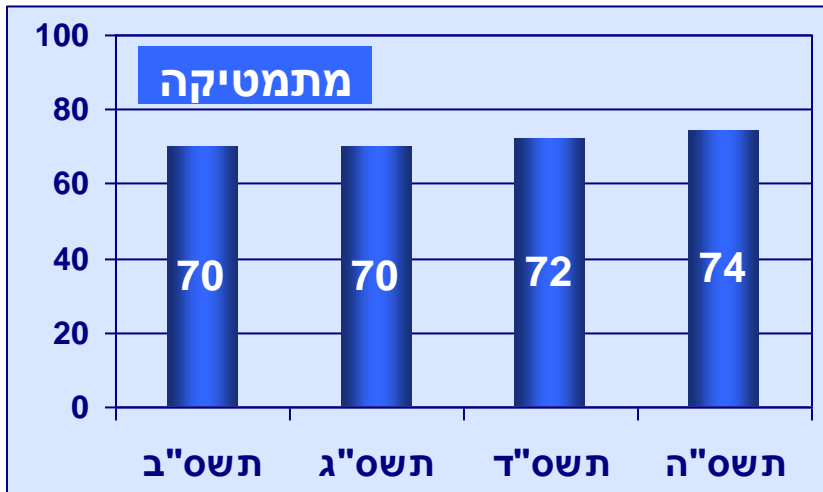
בין תשס"ג לתשס"ה עלה הציון הממוצע בכל המקצועות וירד מספר הנכשלים

הישגים במבחני מיצ"ב תשס"ה במגזר החרדי - כיתות ה'

מתמטיקה		עברית		
שיעור העוברים בציון 56 ומעלה	ציון ממוצע	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה	ציון ממוצע	
84%	74	92%	78	כלל החרדים
89%	77	94%	81	החינוך העצמאי
75%	67	85%	72	מעין החינוך התורני
76%	69	88%	74	חרדים שאינם ברשתות

ההישגים במגזר החרדי דומים לאלה של המגזר הרשמי. בחינוך העצמאי הציונים הם הגבוהים ביותר הן בהשוואה ליתר החרדים והן בהשוואה לחינוך הרשמי

מגמות רב-שנתיות בהישגי המיצ"ב בכיתות ה' – חינוך יהודי

בראייה רב שנתית קיימת מגמה של שיפור עקבי בכל המקצועות

הישגים במבחני המיצ"ב בשנים תשס"ג-תשס"ה

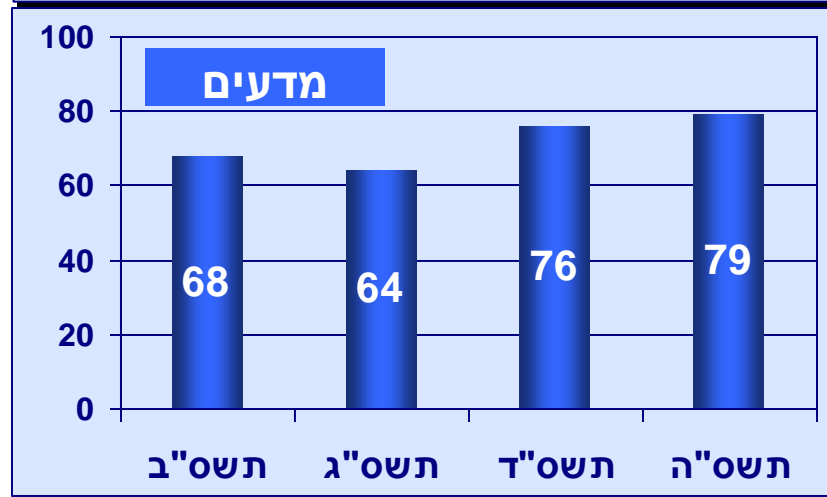
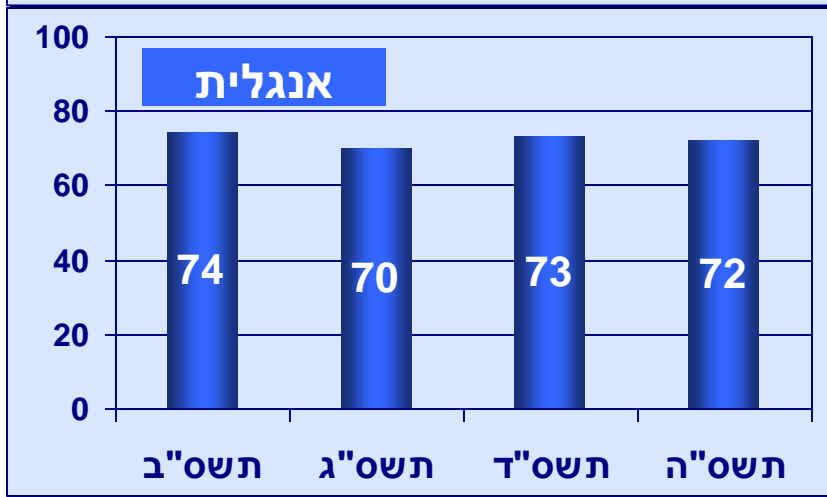
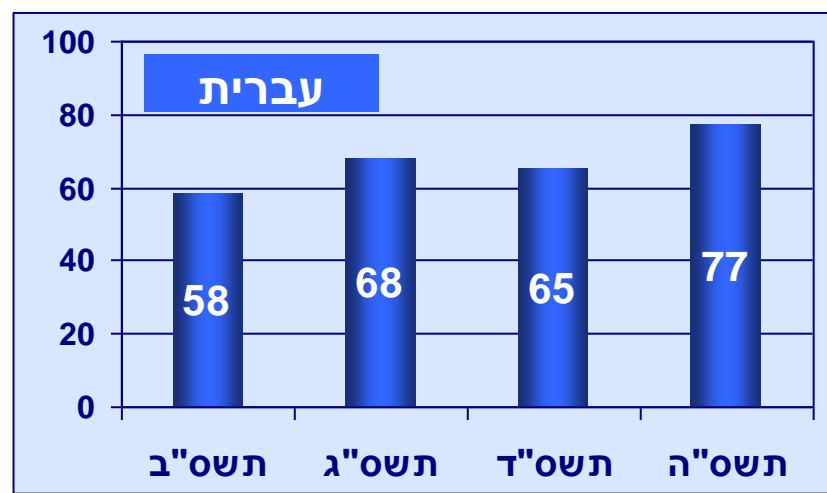
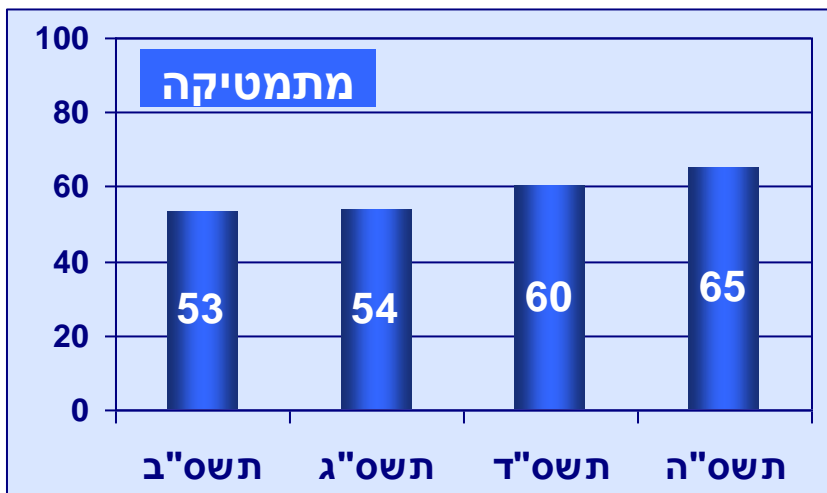
כיתות ח' -- חינוך יהודי

פער בהישגי תלמידים מבוססים ולא מבוססים בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ג	ציון ממוצע תשס"ה (מדידה שנייה)	ציון ממוצע תשס"ג (מדידה ראשונה)	
8 (0.57 סטיות תקן)	92%	79%	77	68	עברית
11 (0.47 סטיות תקן)	68%	49%	65	54	מתמטיקה
8 (0.49 סטיות תקן)	91%	71%	79	64	מו"ט
15 (0.62 סטיות תקן)	75%	85%	72	70	אנגלית
5 (0.27 סטיות תקן)	83%	--	73	--	100 מושגים

בין תשס"ג לתשס"ה עלה הציון הממוצע בכל המקצועות וירד מספר הנכשלים

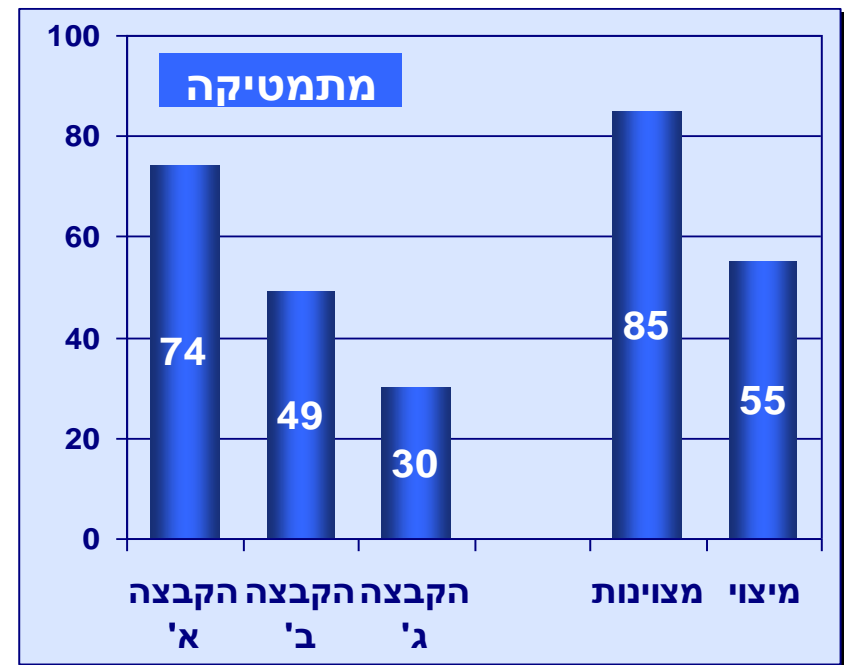
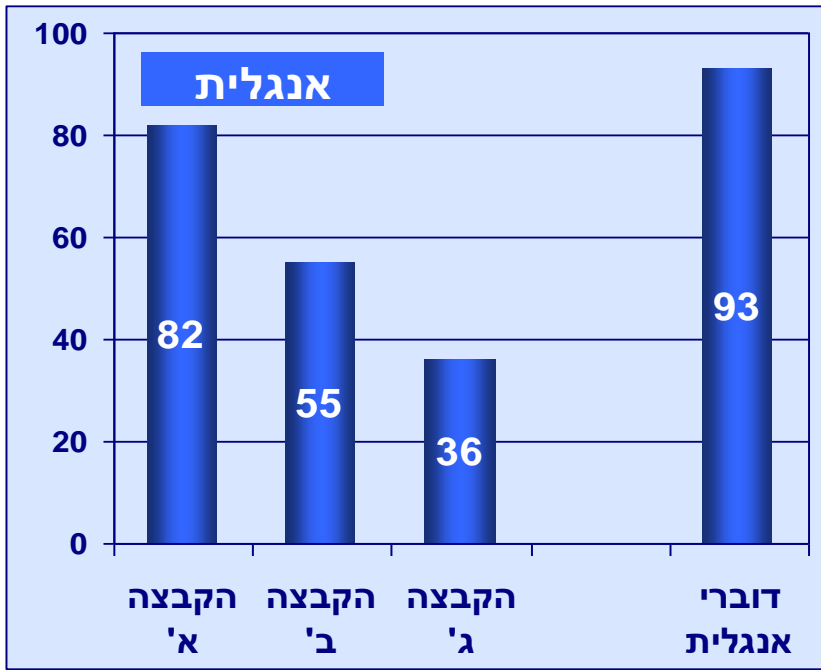
אגף הערכה ומדידה

מגמות רב-שנתיות בהישגי המיצ"ב בכיתות ח' – חינוך יהודי

בראייה רב שנתית קיימת מגמה של שיפור עקבי בכל המקצועות למעט אנגלית

הישגים במתמטיקה ובאנגלית בכיתות ח' - לפי הקבוצות

קיים פער גדול מאד בהישגים בין ההקבוצות – הן במתמטיקה והן באנגלית

שיעור התלמידים הלומדים בכל הקבוצה

אנגלית					מתמטיקה					
ללא הקבוצה	הקבוצה א'	הקבוצה ב'	הקבוצה ג'	דוברי אנגלית	ללא הקבוצה	הקבוצה א'	הקבוצה ב'	הקבוצה ג'	כיתת מצוינות	כיתת מיוצוי
28%	43%	18%	5%	4%	32%	39%	17%	4%	6%	2%

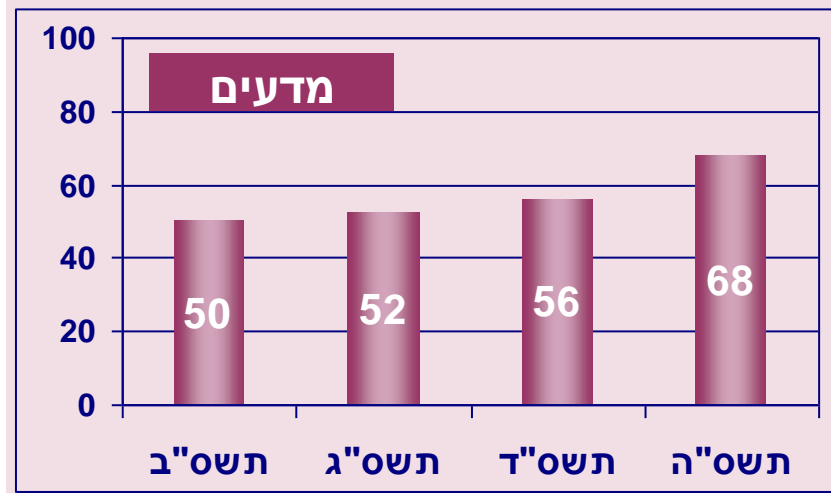
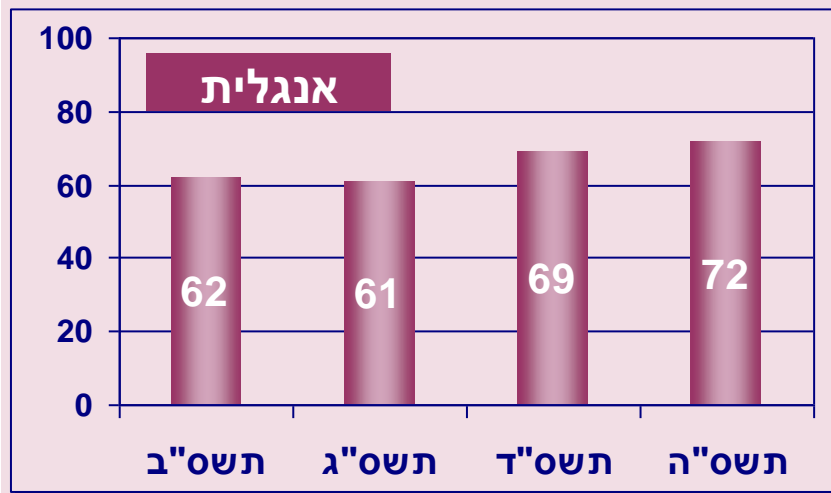
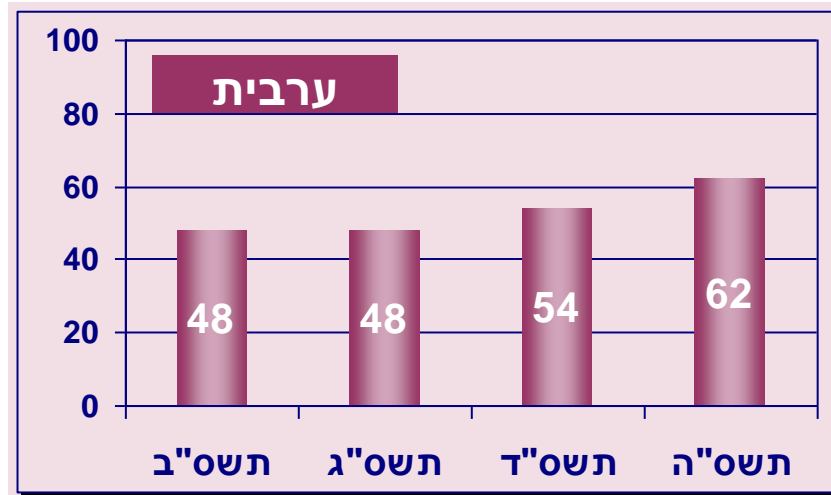
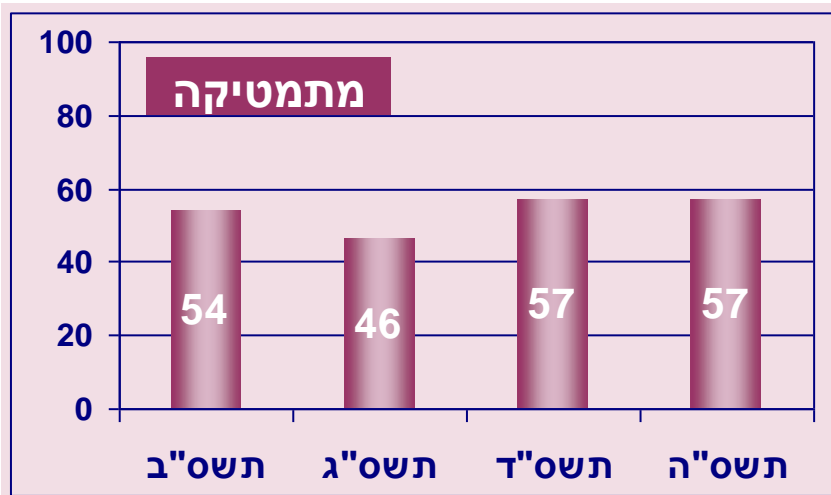
הישגים במבחני המיצ"ב בשנים תשס"ג-תשס"ה כיתות ה' -- חינוך לא-יהודי

פער בהישגי תלמידים מבוססים ולא מבוססים בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ג	ציון ממוצע תשס"ה (מדידה שנייה)	ציון ממוצע תשס"ג (מדידה ראשונה)	
22 (0.95 סטיות תקן)	67%	42%	62	48	ערבית
24 (1.06 סטיות תקן)	55%	38%	57	46	מתמטיקה
20 (0.97 סטיות תקן)	73%	45%	68	52	מו"ט
21 (0.94 סטיות תקן)	78%	61%	72	61	אנגלית

בין תשס"ג לתשס"ה עלה הציון הממוצע בכל המקצועות וירד מספר הנכשלים

מגמות רב-שנתיות בהישגי המיצ"ב בכיתות ה' – חינוך לא-יהודי

בראייה רב שנתית קיימת מגמה של שיפור עקבי בכל המקצועות

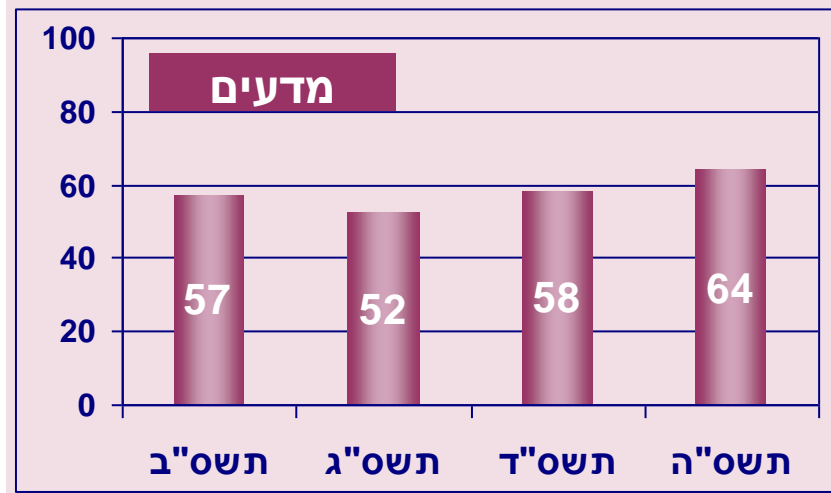
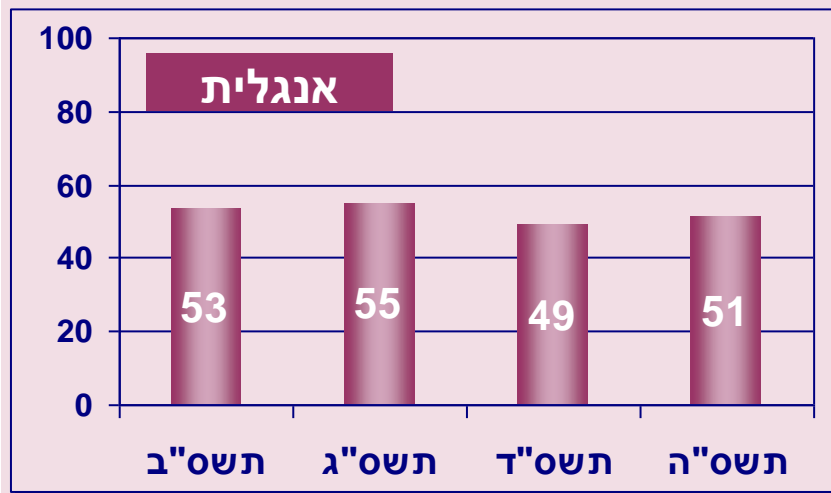
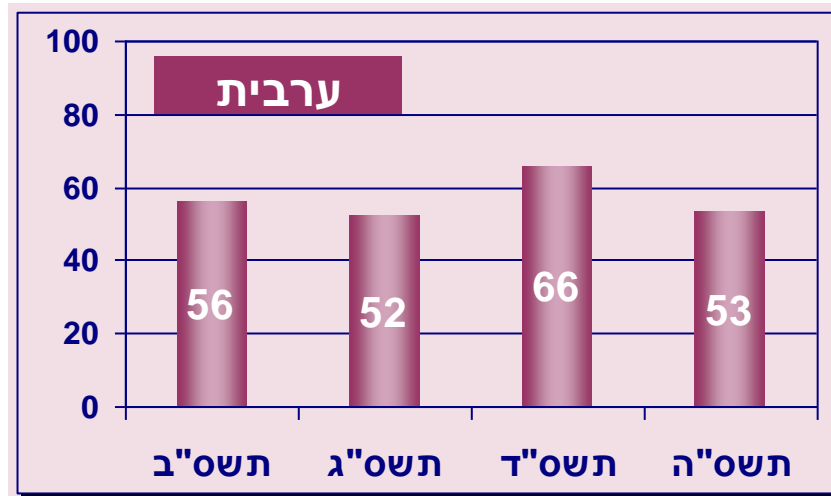
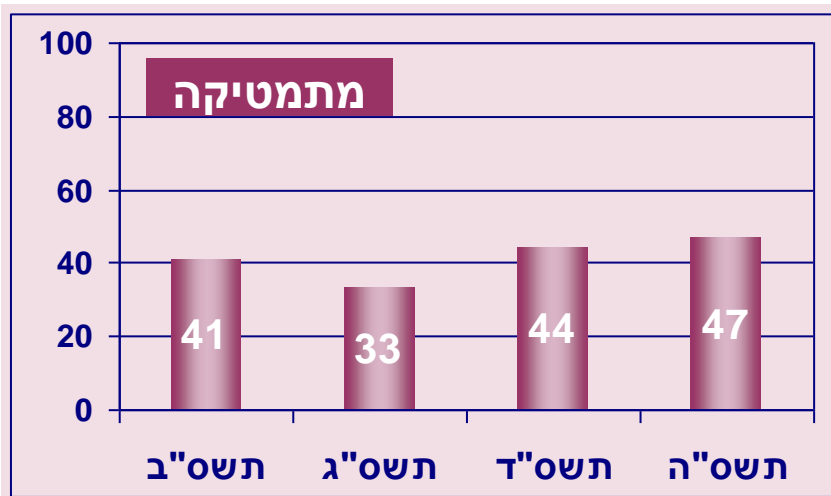
הישגים במבחני המיצ"ב בשנים תשס"ג-תשס"ה

כיתות ח' -- חינוך לא-יהודי

פער בהישגי תלמידים מבוססים ולא מבוססים בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ה	שיעור העוברים בציון 56 ומעלה בתשס"ג	ציון ממוצע תשס"ה (מדידה שנייה)	ציון ממוצע תשס"ג (מדידה ראשונה)	
13 (0.56 סטיות תקן)	51%	48%	54	52	ערבית
13 (0.53 סטיות תקן)	39%	19%	48	34	מתמטיקה
3 (0.14 סטיות תקן)	67%	46%	64	52	מו"ט
18 (0.72 סטיות תקן)	44%	56%	52	55	אנגלית
2 (0.10 סטיות תקן)	64%	--	65	--	100 מושגים (ערבים)
אין פער	79%	--	72	--	100 מושגים (דרוזים)

בין תשס"ג לתשס"ה עלה הציון הממוצע בכל המקצועות וירד מספר הנכשלים למעט באנגלית

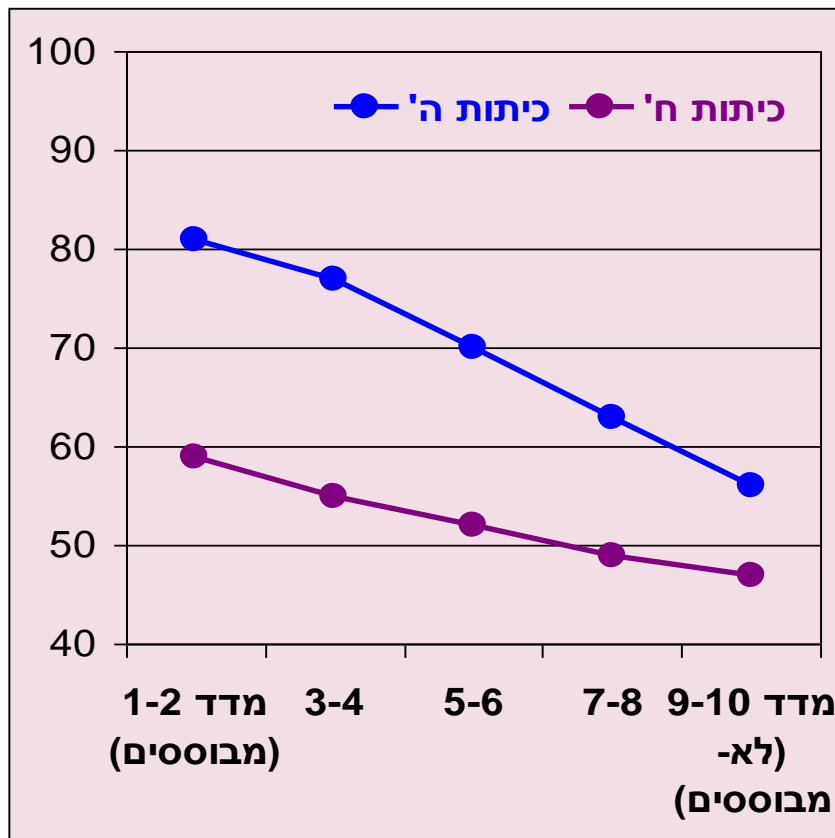
מגמות רב-שנתיות בהישגי המיצ"ב בכיתות ח' – חינוך לא-יהודי

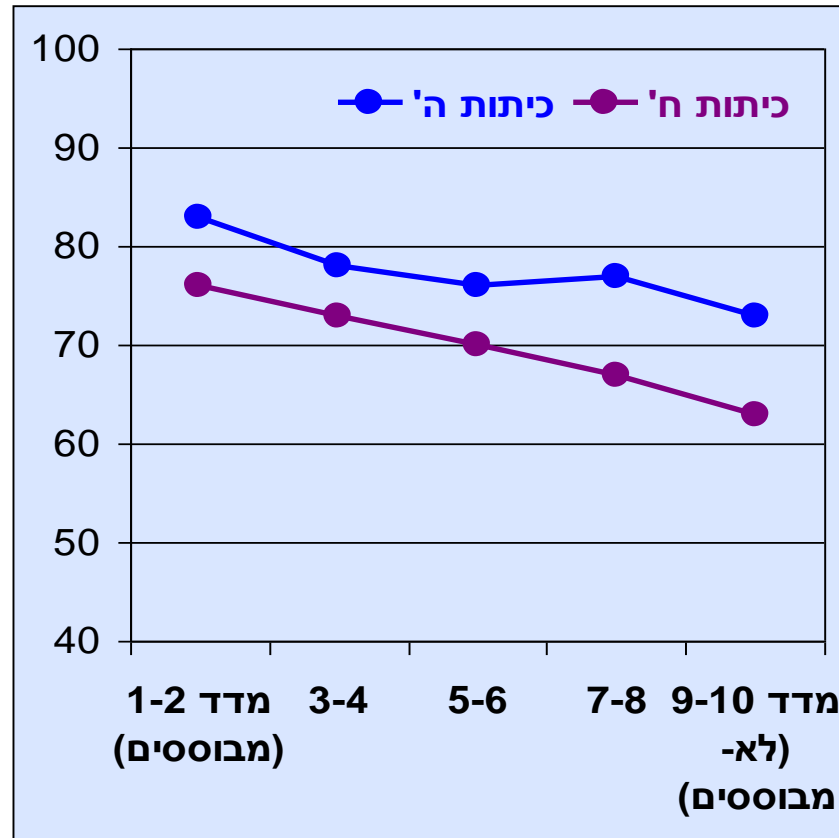
בראייה רב שנתית קיימת מגמה של שיפור במתמטיקה ובמדעים אך ירידה בערבית ובאנגלית

צמצום פערים: קשר בין הישגים לבין מדד טיפוח

חינוך לא-יהודי

חינוך יהודי

בשני המגזרים הציון גבוה יותר ככל שהתמידים מבוססים יותר. בכיתות ה' לתלמידים מבוססים בחינוך הלא-יהודים הישגים דומים לאלה שבחינוך היהודי. אולם, הישגיהם של התלמידים הלא-מבוססים בחינוך הלא-יהודי נמוכים בהרבה מאלה של התלמידים הלא-מבוססים בחינוך היהודי

משוב מהמנהלים על דו"ח המיצ"ב -- תשס"ד-תשס"ה

קיימת עליה עקבית בעמדות המנהלים כלפי דו"ח המיצ"ב הבית-ספרי: 85% מהמנהלים רואים בו כלי עבודה יעיל המסייע בקביעת קדימויות

